

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Юрій ОСТАПЕЦЬ/
«29» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітня програма	Початкова освіта
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна психологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **013 Початкова освіта** освітньої програми «Початкова освіта».

Розробники: Козубовська Ірина Василівна, професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 12 від «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

 /Ірина КОЗУБОВСЬКА/
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «29» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

 /Олена ПОПАДИЧ/
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Козубовська І.В., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5	1	3
	Лекції:	
	38	10
	Практичні (семінарські):	
	36	10
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	76	130

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» є висвітлення найбільш загальних закономірностей, механізмів виникнення, функціонування і розвитку психіки. Завданням дисципліни – сформулювати у студентів наукові погляди щодо психічної діяльності, умов становлення і розвитку особистості, формування умінь і навичок правильно і науково обгрунтовано пояснювати психологічні факти, певні прояви поведінки особистості, зокрема учнів молодшого шкільного віку, і використовувати результати в організації навчально-виховної діяльності

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-13. Здатність працювати в полікультурному середовищі.

СК-14. Здатність працювати з проблемними дітьми, схильними до девіантної поведінки.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Початкова освіта», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких **програмних** результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ПРН 1

Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.	ПРН 7
Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	ПРН 8
Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.	ПРН 10
Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.	ПРН 11
Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.	ПРН 14
Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Загальна психологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати психологічні засади педагогічного спілкування, стилі ефективного спілкування і вміти організувати продуктивне спілкування з учнями, їх батьками, колегами, організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ПРН 1
Знати індивідуально-психологічні властивості учнів молодшого шкільного віку (темперамент, характер, здібності), вміти їх діагностувати і враховувати в навчально-виховній роботі. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.	ПРН 7
Знати індивідуально-психологічні властивості учнів, особливості їх емоційно-вольової сфери, схильність до ефективності з метою організації конструктивної партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовуючи практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	ПРН 8
Знати особливості формування особистості в молодшому шкільному віці, причини виникнення відхилень, шляхи їх попередження і корекції. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.	ПРН 10
Знати структуру діяльності, її види, особливості формування умінь і навичок, необхідних учителю початкової школи, в тому числі і в сфері наукової діяльності. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукового дослідження (спостереження, експеримент, бесіда, анкетування, тестування тощо)	ПРН 11

Знати особливості перебігу психічних процесів в молодшому шкільному віці і враховувати особливості сприймання, пам'яті, мислення, мовлення, уваги, характеру, здібностей учнів початкової школи в навчально-виховній діяльності. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.	ПРН 14
Знати особливості функціонування групи і колективу, вміти визначати статус особистості в системі міжособистісних відносин, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та гру, використовуючи основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи.	ПРН 16

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: усне та письмове опитування, тестовий контроль, презентація самопідготовки, індивідуального наукового проекту.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за:

- національною диференційованою шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно);
- 100-бальною шкалою;
- шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E, F, FX).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: поточний (самостійна робота),

Форма модульного контролю: модульний (індивідуальна робота, модульна контрольна робота);

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
7	10	7	8	8	10		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) Заняття	9	20	7	20
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Провести інтерв'ю	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	14	100	12	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді виконання письмових завдань репродуктивного й творчого характеру, який оцінюється від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

50 балів (оцінка «відмінно») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;
- творчу самостійність;
- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

40 балів (оцінка «добре») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, добре орієнтується в сучасних проблемах основ педагогіки, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

30 балів (оцінка «задовільно») – студент виявив задовільні знання матеріалу, але допустив при цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань

20 балів (оцінка «незадовільно») – студент не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповіді на практичних заняттях – максимум 2 бали, мінімум – 0. Загалом: 4 теми x 2 = 8 балів;

Самостійна робота:

- написання творчої роботи – макс. 10 балів, мінім. – 3;
- написання доповіді – 5 балів; аналіз педагогічної ситуації – 5 балів.

Тести під час лекційних занять: 7 x 2 = 14;

Індивідуальні завдання (написання реферату) – 8 балів.

Підсумкова модульна робота (письмова) – 50 балів.

Якщо впродовж семестру не виконувалася вчасно поточна навчальна програма, не зарахована контрольна робота, а також за результатами двох модулів та інших навчальних форм кількість балів менша 50 %, тобто до 50 балів, – студент не допускається до заліку.

Відповідно до набраної кількості балів (обов'язково – виконання і зарахування контрольної роботи) успішність студентів оцінюється таким чином:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Особистість у діяльності і спілкуванні.

Тема 1. Предмет і завдання загальної психології.

Психологія як наука про виникнення, функціонування і розвиток психіки. Становлення предмета психології. Напрями наукової психології у Західній Європі й США: психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, когнітивна психологія, гуманістична психологія. Галузі сучасної психології. Розвиток психології (Л. Виготський, Б. Ананьев, Г. Костюк, О.Леонтьев, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе та ін.). Основні завдання психології на сучасному етапі. Психіка як об'єкт психології. Мозок і психіка. Рефлекторний характер психіки. Будова нервової системи. Основні процеси і закони вищої нервової діяльності. Іррадіація, концентрація і взаємна індукція нервових процесів збудження і гальмування. Умовні й безумовні рефлекси. Динамічний стереотип. Перша та друга сигнальні системи. Локалізація психічних функцій у корі головного мозку.

Література [1 – 12; 13; 14; 15; 19; 20; 24; 30; 31; 34; 36].

Тема 2. Методологічні принципи і методи вивчення психіки.

Методологічна основа вивчення психіки: принципи детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку, системності, випереджального відображення тощо. Основні групи методів психології. Організаційні методи: порівняльне, лонгітюдне, комплексне дослідження.

Емпіричні методи: спостереження і самоспостереження, експеримент (лабораторний, природний, констатуючий і формуючий), психодіагностика (тести, опитувальники, анкети, інтерв'ю, соціометрія), аналіз продуктів діяльності. Методи обробки даних: кількісний (статистичний) і якісний аналіз. Методи корекції: груповий тренінг і аутотренінг, психотерапія. Методики психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження: підготовчий, власне експериментальний, кількісної обробки даних, інтерпретації отриманих даних.

Література [1 – 12; 23; 28; 29; 33].

Тема 3. Розвиток психіки і свідомості.

Теоретичні підходи до проблеми виникнення психіки. Виникнення психіки як результат еволюції нервової системи. Умови розвитку психіки. Розвиток психіки у філогенезі. Особливості й форми прояву психіки в поведінці: інстинкти, навички, інтелектуальна поведінка. Спілкування і "мова" тварин. Умови переходу до вищої форми відображення — людської свідомості. Роль праці та спілкування у виникненні свідомості. Суть відмінностей психіки тварин і людини. Свідомість і мовлення. Свідомість і несвідоме. Рівні прояву неусвідомлюваних психічних явищ.

Література [1 – 12; 25; 26; 30].

Тема 4. Особистість.

Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Структура особистості. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Мотиваційна сфера особистості. Потреби як джерело активності особистості. Мотиви. Види мотивів. Потяги й схильності. Інтереси. Переконавання і світогляд. Установка особистості. Ціннісні орієнтації особистості як змістова характеристика мотиваційної сфери особистості. Спрямованість особистості. Форми прояву спрямованості. Самосвідомість особистості. Образ “Я” як установка особистості. Самооцінка та її роль у становленні самосвідомості особистості. Рівень домагань. Формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості. Формування особистості як процес і результат її розвитку. Формування особистості як цілеспрямоване виховання. Формування особистості молодшого школяра в групі. Група і колектив. Методи вивчення міжособистісних взаємовідносин у групі. Діти з особливими потребами.

Література [1-12; 13; 16; 22; 28; 29; 31; 35; 36]

Тема 5. Діяльність.

Поняття про діяльність. Діяльність та імпульсивна поведінка. Діяльність як зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) активність. Роль діяльності в становленні особистості. Структура діяльності людини: мета, мотиви, дії. Дія як процес, спрямований на досягнення поставленої мети. Види дій. Інтеріоризація й екстеріоризація дій. Опанування діяльністю. Навички і вміння. Етапи і чинники продуктивності формування навичок. Взаємодія навичок. Перенесення й інтерференція навичок. Уміння як використання знань і навичок для досягнення мети діяльності. Навички як дія, виконання якої стало потребою. Звички. Формування діяльності. Основні види діяльності (праця, навчання, гра) та їх психологічна характеристика. Основні види діяльності молодшого школяра.

Література [1 – 12; 15; 24; 29; 32; 33; 37]

Тема 6. Спілкування.

Поняття “спілкування”. Функції спілкування. Взаємозв’язок спілкування та діяльності. Структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Вербальна і невербальна комунікації. Мовлення як процес спілкування людей за допомогою мови. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Роль і рольові очікування у процесі спілкування. Спілкування як сприймання і розуміння людьми одне одного. Причинна інтерпретація поведінки іншої людини. Ефекти “ореола” і стереотипізації у сприйнятті іншої людини. Спілкування людей у групах. Особливості спілкування у молодшому шкільному віці.

Література [1 – 12; 13; 17; 14; 21; 24; 25; 28; 29; 37]

Тема 7. Темперамент.

Поняття про темперамент. Теорії темпераменту. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Типи темпераменту. Прояв темпераменту у трудовій і навчальній діяльності. Темперамент й індивідуальний стиль діяльності.

Література [1 – 12; 15; 20; 21; 34]

Тема 8. Характер.

Поняття про характер. Темперамент і характер. Характер та індивідуальність людини. Структура характеру. Індивідуальне і типове в характері. Риси характеру і становлення особистості. Акцентуації характеру. Методи вивчення характеру. Виразні ознаки характеру. Вчинки і дії. Проблема взаємозв’язку характеру і зовнішнього вигляду людини. Формування характеру. Формування характеру молодшого школяра.

Література [1-12; 15; 16; 28; 31; 36]

Тема 9. Здібності.

Поняття про здібності. Задатки і здібності. Здібності та діяльність. Види здібностей. Загальні й спеціальні здібності. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість. Талант. Геніальність. Умови розвитку здібностей: активність, навчання і виховання. Методи визначення здібностей. Формування здібностей. Роль інтересів і схильностей у формуванні здібностей. Спеціальні здібності і проблема їх розвитку. Розвиток здібностей у молодшому шкільному віці.

Література [1 – 12; 14; 15; 24; 32]

Тема 10. Психічні стани.

Поняття про: чуттєвий тон, афект, стрес, фрустрацію, настрій, пристрасть. Врахування

психічних станів у навчально-виховній роботі з учнями молодшого шкільного віку.

Література [1-12; 21; 27]

Модуль 2. Пізнавальна сфера особистості.

Тема 1. Увага

Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги. Механізми мозкової діяльності, що забезпечують зосередження на об'єкті. Домінанта (А. Ухтомський). Орієнтовна діяльність і увага. Характеристики уваги: стійкість, переключення, розподіл, обсяг. Види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна. Взаємозв'язок якостей уваги і властивостей нервової системи. Умови привертання уваги. Підтримка уваги у процесі діяльності. Методи вивчення уваги. Особливості уваги молодшого школяра.

Література [1 -12; 15; 34]

Тема 2. Відчуття і сприймання

Поняття “відчуття” і “сприймання”. Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори й аналізатори. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація подразників. Поріг чутливості та його вимір. Удосконалення відчуттів. Компенсаційний ефект. Сприймання як перцептивна діяльність суб'єкта. Характеристики сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість. Залежність сприймання від попереднього досвіду і характеру діяльності. Фігура і фон сприймання. Сприймання простору і часу. Зорові ілюзії. Удосконалення сприймання. Спостереження як цілеспрямоване сприймання. Особливості сприймання молодшого школяра.

Література [1 – 12; 15; 34]

Тема 3. Пам'ять

Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті. Види пам'яті. Генетична і прижиттєва пам'ять. Класифікація пам'яті: за модальністю (наочно-образна, рухова, емоційна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (миттєва, короткочасна, проміжна, довгострокова), цілями діяльності (мимовільна, довільна).

Процеси пам'яті. Запам'ятовування: мимовільне і довільне, механічне і логічне. Відтворення. Забування. Умови і прийоми підвищення ефективності пам'яті. Види пам'яті. Методи вивчення пам'яті. Особливості пам'яті молодшого школяра.

Література [1 – 12; 15; 34]

Тема 4. Мислення

Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація, узагальнення. Форми мислення: поняття, судження, умовивід. Класифікація видів мислення: за формою (предметно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне), характером розв'язаних задач (теоретичне, практичне), ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне, творче). Індивідуальні особливості мислення: глибина, самостійність, широта, гнучкість, швидкість, креативність. Мислення і мовлення. Мислення як процес розв'язання завдань. Етапи розв'язання завдань і розумові дії. Засоби активізації розумової діяльності людини. Методи вивчення мислення. Особливості мислення і мовлення молодшого школяра.

Література [1 – 12; 25; 31; 34]

Тема 5. Уява

Поняття про уяву. Випереджальне відображення у процесі уяви. Види уяви: мимовільна і довільна, репродуктивна і творча. Фантазія, марення, мрії.

Фізіологічні основи уяви. Засоби і прийоми створення нових образів: типізація і гіперболізація, аглютинація, схематизація. Методи вивчення уяви. Уява і творча діяльність. Особливості уяви молодшого школяра.

Література [1 – 12; 34]

Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості: почуття, воля

Поняття про почуття. Функції почуттів. Фізіологічні основи почуттів. Форми переживання почуттів. Емоції. Класифікація емоцій. Емоційний тон відчуттів. Емоційні стани. Афекти. Настрій. Емоційний стрес, тривожність. Емоційні властивості особистості. Соціальна обумовленість людських почуттів. Почуття й особистість. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні,

практичні. Методи вивчення емоційної сфери людини. Можливості саморегуляції емоцій.

Поняття про волю. Функції волі. Воля як саморегуляція діяльності. Прояви волі. Потяги і бажання. Прагнення особистості. Ризик і його види. Вольові якості. Простий і складний вольовий акт. Структура складного вольового акту. Ухвалення рішення і його реалізація. Локус контролю. Взаємозв'язок мотивів і волі. Можливості самовиховання волі. Особливості емоційно-вольової сфери молодшого школяра.

Література [1 – 12; 23; 28; 31; 34]

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 150					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Особистість у діяльності і спілкуванні.						
Тема 1. Предмет і завдання загальної психології.	9	2	2			5
Тема 2. Методологічні принципи і методи вивчення психіки.	9	2	2			5
Тема 3. Розвиток психіки і свідомості.	9	2	2			5
Тема 4. Особистість.	11	4	2			5
Тема 5. Діяльність.	9	2	2			5
Тема 6. Спілкування.	9	2	2			5
Тема 7. Темперамент.	9	2	2			5
Тема 8. Характер.	9	2	2			5
Тема 9. Здібності.	9	2	2			5
Тема 10. Психічні стани.	7	2				5
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	92	22	20			50
Модуль 2. Пізнавальна сфера особистості.						
Тема 1. Увага	8	2	2			4
Тема 2. Відчуття і сприймання	13	4	4			5
Тема 3. Пам'ять	8	2	2			4
Тема 4. Мислення	8	2	2			4
Тема 5. Уява	8	2	2			4
Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості: почуття, воля	11	4	2			5
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	58	16	16			26
Разом за семестр	150	38	36			76

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 150					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Особистість у діяльності і спілкуванні.						
Тема 1. Предмет і завдання загальної психології.	10	1	1			8
Тема 2. Методологічні принципи і методи вивчення психіки.	9	0,5	0,5			8
Тема 3. Розвиток психіки і свідомості.	9	0,5	0,5			8
Тема 4. Особистість.	12	1	1			10
Тема 5. Діяльність.	9	0,5	0,5			8
Тема 6. Спілкування.	9	0,5	0,5			8
Тема 7. Темперамент.	9	0,5	0,5			8
Тема 8. Характер.	9	0,5	0,5			8
Тема 9. Здібності.	9	0,5	0,5			8
Тема 10. Психічні стани.	9	0,5	0,5			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	94	6	6			82
Модуль 2. Пізнавальна сфера особистості.						
Тема 1. Увага	9	0,5	0,5			8
Тема 2. Відчуття і сприймання	10	1	1			8
Тема 3. Пам'ять	9	0,5	0,5			8
Тема 4. Мислення	9	0,5	0,5			8
Тема 5. Уява	9	0,5	0,5			8
Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості: почуття, воля	10	1	1			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	56	4	4			48
Разом за семестр	150	10	10			130

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	Заочна
1	Предмет і завдання загальної психології.	2	1
2	Методологічні принципи і методи вивчення психіки.	2	0,5
3	Розвиток психіки і свідомості.	2	1
4	Особистість.	4	1
5	Діяльність.	2	0,5
6	Спілкування.	2	0,5
7	Темперамент.	2	0,5
8	Характер.	2	0,5
9	Здібності.	2	0,5

10	Увага	2	0,5
11	Відчуття і сприймання	4	1
12	Пам'ять	2	0,5
13	Мислення	2	0,5
14	Уява	2	0,5
15	Емоційно-вольова сфера особистості: почуття, воля	4	1
Разом		36	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	Заочна
1	Психологічні засади педагогічного спілкування.	7	12
2	Психологічні засади виховання молодшого школяра в полікультурному просторі.	7	12
3	Міжкультурна компетентність як важлива складова професійної компетентності вчителя початкової школи.	7	12
4	Психологічні знання в роботі вчителя початкової школи.	7	12
5	Особливості шкільної дезадаптації в початкових класах.	7	12
6	Акцентуації характеру.	7	12
7	Відчуття і сприймання дітей з обмеженими можливостями.	7	12
8	Врахування індивідуально-психологічних властивостей молодшого школяра в навчально-виховній роботі.	7	12
9	Доцільність і можливості інклюзії в початковій школі.	7	12
10	Наукові дослідження в галузі психології молодшого шкільного віку	7	11
11	Досягнення зарубіжної психологічної науки у вивченні особливостей навчально-виховного процесу у початковій школі.	6	11
Разом		76	130

6.5. Індивідуальні завдання

1. Підготувати і провести інтерв'ю на тему «Початкова школа сьогодні».

Для проведення інтерв'ю необхідно розробити питання (не менше 3 питань) і опитати по одному представнику різних вікових категорій (вчителів і батьків).

Наприклад:

1. Коли, на вашу думку, слід починати навчання дітей в школі) (з 5, 6, 7 років)?

2. Як ви оцінюєте інновації у сучасній початковій школі?

3. Чи достатньо враховує навчальна програма вікові та індивідуальні особливості молодшого школяра?

2. Розробити анкету комбінованого типу на довільну тему.

3. Провести дослідження на тему «Мій темперамент».

4. Провести дослідження на тему «Мій характер».

5. Провести дослідження «Мої здібності»

(При проведенні дослідження використовувати вивчені методи дослідження: бесіди, спостереження (самоспостереження), аналіз результатів діяльності, біографічний метод, спеціальні діагностичні методики, тести, анкети).

6. Підготувати творчу роботу на тему «Людина серед людей», використовуючи знання з тем «Відчуття», «Сприймання», «Мислення», «Мовлення», «Уява», «Емоційно-вольова сфера», «Спілкування».

7. За допомогою соціометричної методики виявити статус учня в системі міжособистісних взаємовідносин в класі.

8. Виписати із Словника педагогічних термінів 20 термінів, які найбільш часто вживаються в психології початкової освіти.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Офіційний веб-сайт <http://www.uzhnu.edu.ua> містить інформацію про освітні програми, навчальну, наукову і виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти;
2. Необмежений доступ до мережі Інтернет;
3. Наукова бібліотека, читальні зали;
4. Графіки навчального процесу;
5. Навчально-методичне забезпечення дисципліни;
6. Дидактичні матеріали для самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін;
7. Методичні вказівки.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Варій М. Психологія. К.: Академвидав, 2009.
2. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. — М.: ЧеРо, Юрайт, 2001.
3. Дуткевич Т. Загальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2019.
4. Загальна психологія / За ред. С.Д.Максименка. — К.: Форум, 2000.
5. Загальна психологія: Навч. вид. / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. — К.: Академія., 2000.
6. Засекіна Л.В. Основи психології. К.: Медицина, 2018.
7. Максименко С. Д., Солов'єнко В. О. Загальна психологія. — К.: МАУП, 2000.
8. Основи психології / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. — 3-тє вид. — К.: Либідь, 1997.
9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — СПб.: Питер, 2000.
10. Савчин М.В. Загальна психологія. — К.; Академвидав, 2011.
11. Сергеєнкова О., Столяренко О. Загальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2019.
12. Слюсарєаський М. Психологія. Львівська політехніка, 2019.
13. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. — К.: Академвидав, 2006.

Додаткова література

13. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. - 2-е изд. — СПб.: Питер, 2001.
14. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. — СПб.: Питер, 2001.
15. Баклицький І.О. Психологія праці. — К.: Знання, 2008.
16. Борисов В.В. Теоретико-методологічні основи формування національної самосвідомості: «АПП Краматорськ». 2003.
17. Вашук Ф.Г., Козубовська І.В. Комунікативні процеси в менеджменті. Ужгород: УжНУ, 2013.
18. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія. Вступ до спеціальності. К.: Центр учбової літератури, 2010.
19. Дуткевич Т. Дитяча психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2019.
20. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2020.
21. Ильин Е.П. Психология общения. Спб.: Питер, 2011.
22. Козубовська І.В., Леврінц М.І. Особливості формування професійної мотивації майбутніх фахівців в Угорщині. Ужгород: «Мистецька лінія», 2010.
23. Кузікова С.В. Основи психокорекції : навчальний посібник. К.: К.: Академвидав, 2012.
24. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник. К.: Знання, 2010
25. Лурия А. Р. Язык и сознание. — 2-е изд. — М.: Изд-во МГУ, 1998.
26. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. — К.: Форум, 2002.
27. Михайлишин У.Б. Особливості емоційних станів неповнолітніх з делінквентними формами

поведінки. К.: ФОП ЛПКАН, 2013.

28. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. – К.: Центр учбової літератури, 2007.

29. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. – К.: Либідь, 2006.

30. Павлов И. П. Мозг и психика: Избр. психологические труды. — М.: Ин-т практической психологии; Воронеж, 1996.

31. Платонов Ю.П. Этническая психология. – СПб : Речь, 2001.

32. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Практикум. «Каравела». 2008.

33. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М.Степанов. – К.: Академвидав, 2006.

34. Сергеевкова О., Столяренко О. Вікова психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2020.

35. Соціально-правові основи діяльності психологічної служби в системі освіти / За ред. І.В.Козубовської, В.В.Сагарди. – Ужгород : УжНУ, 200.

36.Ткалич М.Г. Гендерна психологія. К.: Академвидав, 2011.

37. Хміль Ф.І. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2007.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол № 15 від «27» 06 2024р. Завідувач кафедри Віктор Мовчан О.С.
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)